

HE 170/2020 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaisverolain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi arpajaisverolakia väliaikaisesti siten, että yksinoikeudella toimeenpantaviin arpajaisiin sovellettava verokanta alennettaisiin 12 prosentista 5,5 prosenttiin.

Esitys liittyy valtion vuoden 2021 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2021 ja olevan voimassa vuoden 2021 loppuun.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	3
2.1 Nykytila.....	3
2.2 Nykytilan arviointi	5
3 Tavoitteet	5
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	5
5 Lausuntopalaute	6
6 Voimaantulo	7
7 Suhde muihin esityksiin.....	7
LAKIEHDOTUS	8
Laki arpajaisverolain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	8
LIITE	9
RINNAKKAISTEKSTI.....	9
Laki arpajaisverolain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	9

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Hallitus on valtion vuoden 2021 talousarvioesityksen käsittelyn yhteydessä päättänyt turvata rahapelitoiminnan tuottojen edunsaajille vuotta 2019 vastaavan rahoitustason vuonna 2021. Kompensaatiosta, 347 miljoonasta eurosta, 80 miljoonaa euroa rahoitettaisiin alentamalla arpajaisveroa.

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä.

Hallituksen esityksen tausta-aineisto on saatavilla osoitteessa [valtioneuvosto.fi/hankkeet_tunnuksella VM149:00/2020](http://valtioneuvosto.fi/hankkeet_tunnuksella_VM149:00/2020).

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Nykytila

Arpajaisverolain (552/1992) mukaan arpajaisveroa suoritetaan valtiolle Suomessa toimeenpannuista arpajaisverolain 2 §:ssä tarkoitetuista arpajaisista. Valtaosasta Suomessa harjoitetusta arpajaistoiminnasta vastaavat rahapelitoimintaa arpajaislaissa (1047/2001) säädetyllä yksinoikeudella toimintaa Manner-Suomessa harjoittava Veikkaus Oy ja Ahvenanmaalla maakuntalain landskapslagen om lotterier (Ålands författningssamling 1966:10) mukaisella yksinoikeudella harjoittava Ålands Penningautomatförening (Paf).

Verojärjestelmän kannalta arpajaisvero on voitonsaajan tuloveron korvaava vero. Tuloverolain (1535/1992) 85 §:n mukaan arpajaisverolain 2 §:ssä tarkoitetuista arpajaisista saatu voitto ei ole veronalaista tuloa. Sama koskee Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa sen lainsäädännön mukaisesti toimeenpannuista arpajaisista saatua voittoa. Veikkaus Oy ja Paf ovat tuloverolain 21 c §:n nojalla tuloverotuksessa verovelvollisia vain muusta kuin yksinoikeuden nojalla harjoittamastaan arpajais- ja rahapelitoiminnasta saamastaan tulosta. Rahapelit ja arpajaiset eivät kuulu arvonlisäverotuksen piiriin.

Arpajaislainsäädäntö kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) nojalla Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan, arpajaistoiminnan verotus kuitenkin valtakunnan lainsäädäntövaltaan. Itsehallintolain 49 §:n mukaan Ahvenanmaalla maksettujen arpajaisverojen rahamäärät palautetaan Ahvenanmaan maakunnalle vuosittain valtion varoista.

Arpajaisverolain 4 §:n 1 momentin mukaan yksinoikeudella toimeenpantavista arpajaisista arpajaisvero on 12 prosenttia tuotosta. Tuotolla tarkoitetaan rahapanosten yhteismäärän ja pelaajille maksettujen voittojen erotusta. Vuonna 2019 arpajaisveron nettokertymästä 221,2 miljoonasta eurosta Veikkaus Oy:n osuus oli 93,4 prosenttia eli 206,6 miljoonaa euroa ja Paf:n osuus 5,6 prosenttia eli 12,4 miljoonaa euroa. Kertyneet määrät poikkeavat jonkin verran peliyhteisöjen tilinpäätösten mukaisista määristä. Verot kirjataan suoriteperusteisesti pelituottojen kertymäkuukaudelle mutta tilitetään Verohallinnolle toiseksi seuraavana kuukautena.

Muiden arpajaisten kuin yksinoikeudella toimeenpantavien rahapelien osuus verokertymästä oli 1,0 prosenttia eli 2,2 miljoonaa euroa. Näitä ovat ensinnäkin arpajaislain 3 a §:ssä mainitut tavara-arpajaiset, arvauskilpailut, bingopeli ja tavaravoittoautomaattien käytettävänä pitäminen. Veron perusteena on rahapanosten yhteismäärä tai arpojen myynnistä kertynyttä kokonaistulo. Veroprosentti on bingopelissä 5 ja muissa mainituissa arpajaisissa 1,5.

HE 170/2020 vp

Lisäksi arpajaisveroa on suoritettava muista kuin arpajaislainsäädännössä säännellyistä julkisesti järjestetyistä arvunnoista, arvauskilpailuista, vedonlyönnistä tai muista niihin rinnastettavista, sattumasta osaksi tai kokonaan riippuvista menettelyistä, joissa voi voittaa rahaa tai rahanarvoisen etuuden, jota ei ole pidettävä kohtuullisena vastikkeena jostakin suorituksesta tai palkkana. Näitä ovat esimerkiksi erilaiset myynnin edistämiseksi toimeenpannut kaupalliset arvonnat. Niissä vero on 30 prosenttia jaettujen voittojen yhteenlasketusta arvosta.

Arpajaislain 17 §:n mukaan Veikkaus Oy:n tuotosta käytetään 53 prosenttia urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen sekä nuorisotyön edistämiseen lain 17 a §:ssä tarkemmin säädettyjen jakosuhteiden mukaan, 43 prosenttia terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen ja 4 prosenttia hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen.

Valtion talousarvioon otetaan vuosittain opetus- ja kulttuuriministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä maa- ja metsätalousministeriön momenteille määrärahat, joiden arvioidaan vastaavan Veikkaus Oy:n kyseisen tilikauden voittoa ja uudelleen jaettaviksi palautuvia varoja. Veikkaus Oy tilittää rahapelitoimintojen tuoton ministeriöille 17 §:n mukaisissa suhteissa.

Tuotosta jaettavien avustusten ja valtionosuuksien myöntämisestä urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen sekä nuorisotyön edistämiseen päättää opetus- ja kulttuuriministeriö, avustusten myöntämisestä terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen sosiaali- ja terveysministeriö ja hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen maa- ja metsätalousministeriö. Vuosittain voidaan jättää jakamatta enintään 20 prosenttia tuotosta. Jakamatta jätetty määrä on jaettava viiden vuoden kuluessa.

Vuonna 2019 kyseisen vuoden pelitoiminnan tuotoista ja aiemmin jakamatta jätetystä tuotosta jaettiin 1 076,2 miljoonaa euroa yli 4 000 avustuksensaajalle. Sosiaali- ja terveysjärjestöille jaettiin 361,8 miljoonaa euroa, kulttuurille ja taiteelle 246,3 miljoonaa euroa, liikunnalle 154,7 miljoonaa euroa, sotaveteraaneille 109,9 miljoonaa euroa, tieteelle 107,6 miljoonaa euroa, nuorisotyölle 54,3 miljoonaa euroa ja hevosurheilulle 41,6 miljoonaa euroa.

Veikkaus Oy:n niin sanottu pelikate, joka vastaa arpajaisverolaissa tarkoitettua veron perusteena olevaa tuottoa, voitto, edunsaajaministeriöille luovutettu määrä ja ministeriöiden avustuksensaajille jakamat määrät ovat vuodesta 2017, jolloin Veikkaus Oy:n, Raha-automaattiyhdistyksen ja Fintoto Oy:n rahapelitoiminnot yhdistettiin, kehittyneet seuraavasti:

Vuosi	Pelikate	Voitto	Luovutettu edunsaajaministeriöille	Avustuksina ja valtionosuuksina jaettu määrä
2017	1 778	1 021	1 015	1 050
2018	1 759	1 014	1 014	1 078
2019	1 691	1 009	1 009	1 076

Määrät ovat miljoonia euroja.

Veikkaus Oy:n vuoden 2020 ensimmäisen puolivuotiskauden käsittävässä osavuotiskatsauksessa yhtiön koko vuoden tuloksen on arvioitu jäävän koronavirusepidemian vuoksi noin 300 miljoonaa euroa ennakoitua alemmaksi. Peliautomaatit olivat suljettuina noin neljän kuukauden ajan ja toiminnan avautuessa otettiin käyttöön aukiolorajoituksia, jotka ovat voimassa vielä pakollisen tunnistautumisen astuessa voimaan vuoden 2021 alusta. Pakollisen tunnistautumisen arvioidaan laskevan Veikkauksen vuosituottoja 150–200 miljoonalla eurolla. Automaattien määrää vähennetään vuoden loppuun 8 000:lla eli aiemmin kaavailtua nopeammin.

Paf:in tarkoituksena on kerätä varoja yleishyödyllisen toiminnan edistämiseen ja muuhun yleiseen tarkoitukseen sekä edistää Paf:in toimintaa ja tavoitteita hyödyttäviä hankkeita. Toiminnan tuotot otetaan maakunnan talousarvioon ja käytetään mainittuihin tarkoituksiin. Konsernin liikevaihto on vuosina 2015–2019 vaihdellut 110 miljoonasta 116,5 miljoonaan euroon ja oli 114,2 miljoonaa euroa vuonna 2019. Liikevaihtona on tilinpäätöksissä ilmoitettu myyntituottojen määrä vähennettynä jaetuilla voitoilla sekä arpajaisverolla ja muilla vastaavilla veroilla. Tilikauden 2019 voitto 30,6 miljoonaa euroa oli ajanjakson suurin. Vuosilta 2015–2018 maakuntahallitukselle luovutettiin tuottoja 15–21 miljoonaa euroa. Vuodelta 2019 luovutettiin poikkeuksellinen 40 miljoonaa euroa koronavirusepidemian aiheuttamien kielteisten taloudellisten vaikutusten lieventämiseksi.

2.2 Nykytilan arviointi

Veikkaus Oy:n tuotto on muun muassa automaattien vähentämisen ja pakollisen tunnistautumisen sekä ulkomailta tapahtuvasta pelitarjonnasta johtuvan kilpailun kiristymisen vuoksi jäämässä aiempaa merkittävästi pienemmäksi. Peliautomaattitoiminnan osuus yhtiön pelikatteesta oli vuonna 2019 noin 40 prosenttia. Aleneva tuloskehitys puolestaan heijastuu suoraan tuotoista riippuvien edunsaajatahojen toimintaedellytyksiin, jotka ovat monilla aloilla muutoinkin heikentyneet koronaepidemian vuoksi.

Arpajaisveron tuoma kustannuslisä osaltaan vähentää Veikkaus Oy:n tuottoa ja avustuksina jaettavissa olevaa määrää. Avustusten saajien taloudellisia toimintaedellytyksiä on tärkeää turvata, mihin tarkoituksenmukaisena osatoimenpiteenä on pidettävä arpajaisverokannan tason alentamista.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on turvata Veikkaus Oy:n tuotoista avustuksia saavien tahojen taloudellisia toimintaedellytyksiä.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Arpajaisverolain 4 §:n 1 momenttia muutettaisiin väliaikaisesti siten, että yksinoikeudella toimeenpantaviin arpajaisiin sovellettava verokanta alennettaisiin 12:sta 5,5:een vuodelle 2021.

Alennus on mitoitettu siten, että Veikkaus Oy:n vuodelta 2021 maksettavaksi tulevan arpajaisveron määrä alentuisi noin 80 miljoonalla eurolla, millä määrällä yhtiön tuotto kasvaisi. Tuotoista olisi jaettavissa 80 miljoonaa euroa enemmän avustuksia kuin ilman verokannan alentamista, mikä lieventäisi tuoton alenemisesta järjestöille ja muille avustuksia saaville tahoille tuoton alenemisesta aiheutuvia taloudellisia vaikeuksia.

Muu osa vuoden 2019 tuloutustasoa vastaavan rahoitustason turvaamisesta rahoitettaisiin kehysvaikutteisoin budjettivaroin ja hyödyntämällä jakamattomien voittojen kokonaisuutta.

Arpajaisveron kertymäksi vuodelle 2021 on ilman veroprosentin alentamista arvioitu 164 miljoonaa euroa, mistä Veikkaus Oy:n osuus olisi 91 prosenttia eli 149 miljoonaa euroa. Veroprosentin alentaminen 12:sta 5,5:een pienentäisi Veikkaus Oy:n maksamaa arpajaisveroa vuodelta 2021 edellä mainitusti noin 80 miljoonalla eurolla.

Paf:n maksama arpajaisvero alenisi runsaalla 6,5 miljoonalla eurolla, jos sen maksettavaksi veroksi ilman muutosta oletetaan vuotta 2019 vastaavasti 12,4 miljoonaa euroa. Vaikutukset riip-

HE 170/2020 vp

puvat osin koronaepidemian tulevasta kehityksestä, joka on kuluvana vuonna merkittävästi vähentänyt laivaliikennettä, millä on puolestaan vaikutuksensa Ahvenanmaalla kotipaikkansa omaavilla aluksilla olevien Paf:n automaattien ja rahapeliin tuottoon.

Vuositasolla verokertymä alenisi noin 87 miljoonalla eurolla. Koska vero on tilitettävä tuottojen kertymiskauden toiseksi seuraavana kuukautena, verotulot alkaisivat alentua vasta vuoden 2021 maaliskuusta lähtien, jolloin verokannan alentaminen pienentäisi kertymää vuonna 2021 noin 73 miljoonalla eurolla.

Vuoden 2021 verokertymäksi arvioidaan 91 miljoonaa euroa.

Arpajaisveron kertymän muista kuin yksinoikeudella toimeenpannuista rahapeleistä oletetaan säilyvän ennallaan.

Paf:n maksaman arpajaisveron alentuessa alentuisi myös Ahvenanmaan maakunnalle itsehallintolain 49 §:n nojalla valtion varoista palautettava määrä, vuoden 2021 osalta noin 5,6 miljoonalla eurolla.

5 Lausuntopalaute

Esityksestä on pyydetty lausunto seuraavilta viranomaisilta ja järjestöiltä: Ahvenanmaan maakuntahallitus, maa- ja metsätalousministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Veikkaus Oy, Verohallinto ja Ålands Penningautomatförening.

Lausuntonsa ovat antaneet Ahvenanmaan maakuntahallitus, maa- ja metsätalousministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtion liikuntaneuvosto, Veikkaus Oy, Verohallinto ja Ålands Penningautomatförening.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus toteaa, että arpajaisverolain säätämisen yhteydessä perustuslakivaliokunta arvioi lausunnossa PeVL 9/1992 vp, että arpajaisvero ei ole Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan Ahvenanmaan lainsäädäntövaltaan kuuluva huvivero tai elinkeinovero. Maakunnan hallituksen arvio on kuitenkin edelleen se, että arpajaisveroa on pidettävä huvi- tai elinkeinoverona, ja että toimivaltakysymystä ei voida katsoa lopullisesti ratkaistun, koska Korkein hallinto-oikeus ei ole arvioinut lainsäädäntövaltaa itsehallintolain 60 §:n mukaisesti.

Paf:n tuoton käyttöä säännellään maakuntalailla landskapslag om lotterier, kun taas tuloja arpajaisverosta ei ole säännelty. Muutoksella käytännössä rajoitetaan Ahvenanmaan itsehallintolain 44 §:n mukaista maakuntapäivien budjettivaltaa.

Maakunnan hallitus pitää epätydyttävänä sitä, että arpajaisveropolitiikan lähtökohdaksi on yksinomaan valtakunnan olosuhteet. Ei ole tarkoituksenmukaista erottaa elinkeinotoiminnan verotusta koskeva lainsäädäntövalta elinkeinotoimintaa koskevasta lainsäädäntövallasta.

Maakunnan hallitus toteaa, että maakunnan hallitus edelleen mieluummin keräisi tuloja arpajaisveroista nykyisellä veroasteella kuin korkeampana tuottona Paf:lta. Maakunnan hallitus edellyttää, että arpajaisveron väliaikaiset alennukset nykyjärjestelmässä toteutetaan maakunnan hallituksen aloitteesta myös sen varmistamiseksi, että maakunnan edunsaajien toimintaedellytykset maakunnassa eivät heikkenisi, jos Paf:n tuotto heikkenee.

Ålands Penningautomatförening yhtyy Ahvenanmaan maakunnan hallituksen lausunnossaan esiin nostamiin itsehallintolakiin ja lainsäädäntövaltaan perustuviin näkökohtiin.

HE 170/2020 vp

Ahvenanmaan maakunnan hallituksen ja Ålands Penningautomatföreningin lausunnot eivät ole antaneet aihetta muutoksiin, koska arpajaisverotuksen on katsottava kuuluvan valtakunnan lain-säädäntövaltaan (PeVL 9/1992 vp), eikä Suomessa rahapelitoimintaa harjoittavia ole perustel-tua asettaa keskenään eri asemaan.

Muilla lausuntonsa antaneilla ei ole ollut huomautettavaa esitykseen.

6 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1.1.2021 ja olemaan voimassa vuoden 2021 loppuun.

7 Suhde muihin esityksiin

Esitys liittyy valtion vuoden 2021 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yh-teydessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

arpajaisverolain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väliaikaisesti arpajaisverolain (552/1992) 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1315/2011, seuraavasti:

4 §

Veron peruste ja verokanta

Yksinoikeudella toimeenpantavista arpajaisista arpajaisvero on 5,5 prosenttia tuotosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa vuoden 2021 loppuun.

Helsingissä 15.10.2020

Pääministeri

Sanna Marin

Valtiovarainministeri Matti Vanhanen

Laki

arpajaisverolain 4 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väliaikaisesti arpajaisverolain (552/1992) 4 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1315/2011, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

4 §

Veron peruste ja verokanta

Veron peruste ja verokanta

Yksinoikeudella toimeenpantavista arpajaisista arpajaisvero on 12 prosenttia tuotosta.

Yksinoikeudella toimeenpantavista arpajaisista arpajaisvero on 5,5 prosenttia tuotosta.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20
ja on voimassa vuoden 2021 loppuun.*